

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 22ας Ιουνίου 1999 *

Στην υπόθεση C-342/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Landgericht München I (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH

και

Klijnsen Handel BV,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους P. J. G. Karpeyn, πρόεδρο του τέταρτου και του έκτου τμήματος, προεδρεύοντα, J.-P. Puissochet και P. Jann, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann (εισηγητή), D. A. O. Edward, L. Sevón και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH, εκπροσωπούμενη από τον Jürgen Kroher, δικηγόρο Μονάχου,
- η Klijsen Handel BV, εκπροσωπούμενη από τον Wolfgang A. Rehmman, δικηγόρο Μονάχου,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Berend Jan Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Bertrand Wägenbauer, δικηγόρο Αμβούργου και Βρυξελλών,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH, εκπροσωπούμενης από τον Jürgen Kroher, της Klijsen Handel BV, εκπροσωπούμενης από τον Wolfgang A. Rehmman, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την Karen Banks, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενη από τον δικηγόρο Bertrand Wägenbauer, κατά τη συνεδρίαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Οκτωβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 11ης Σεπτεμβρίου 1997, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Οκτωβρίου 1997, το Landgericht München I υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1, στο εξής: οδηγία).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της γερμανικής εταιρίας Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH (στο εξής: Lloyd) και της ολλανδικής εταιρίας Klijsen Handel BV (στο εξής: Klijsen), αναφορικά με την εμπορική χρήση εκ μέρους της Klijsen στη Γερμανία του σήματος Loint's για υποδήματα.

- 3 Η οδηγία, η οποία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη της Γερμανίας με τον Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (νόμο για την προστασία των σημάτων και λοιπών σημείων), της 25ης Οκτωβρίου 1994 (BGBl. I, 1994, σ. 382), ορίζει, στο άρθρο 5 που φέρει τον τίτλο «Δικαιώματα που παρέχει το σήμα»:

«1. Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

(...)

β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, περιλαμβανομένου και του κινδύνου συσχέτισης του σημείου με το σήμα.»

- 4 Μία ουσιαστικώς όμοια διάταξη περιέχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, η οποία καθορίζει, στο πλαίσιο της διαδικασίας καταχωρίσεως του σήματος, τους πρόσθετους λόγους απαραδέκτου ή ακυρότητας όσον αφορά συγκρούσεις με προγενέστερα δικαιώματα.

- 5 Η Lloyd παράγει υποδήματα τα οποία διαθέτει στο εμπόριο από το έτος 1927 με το σήμα Lloyd. Είναι κύριος των διαφόρων λεκτικών και απεικονιστικών σημάτων που έχουν καταχωριστεί στη Γερμανία και τα οποία, στο σύνολό τους, αποτελούνται από τον όρο Lloyd.

- 6 Η Klijsen παράγει επίσης υποδήματα τα οποία διαθέτει στο εμπόριο με το σήμα Loint's από το 1970 στις Κάτω Χώρες και από το 1991 στη Γερμανία. Διατίθενται από

καταστήματα ειδικευμένα στα ελαφρά υποδήματα, πλέον δε του 90 % των πωλήσεων αφορούν γυναικεία υποδήματα. Η Klijsen καταχώρισε το διεθνές σήμα Loint's στην Benelux το 1995 και ζήτησε να επεκταθεί η προστασία στη Γερμανία. Επίσης το 1996 προέβη στην καταχώριση στην Benelux λεκτικού και απεικονιστικού σήματος Loint's, η προστασία του οποίου εκτείνεται επίσης στη Γερμανία.

- 7 Στην υπόθεση της κύριας δίκης η Lloyd ζητεί ιδίως να απαγορευθεί στην Klijsen η εμπορική χρήση στη Γερμανία του σήματος Loint's για υποδήματα και σχετικά είδη και να συγκατατεθεί η Klijsen, έναντι του Deutsches Patentamt (γερμανικού οργανισμού διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), στη διαγραφή των γερμανικών τμημάτων του σήματος Loint's. Υποστηρίζει σχετικά ότι το σήμα Loint's μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση με το σήμα Lloyd, λόγω της ακουστικής ομοιότητας, της χρήσεώς τους για όμοια προϊόντα, καθώς και του ιδιαίτερου διακριτικού χαρακτήρα του δεύτερου εκ των ανωτέρω σημάτων, που είναι συνέπεια της ελλείψεως περιγραφικών στοιχείων, του υψηλού βαθμού αναγνωρισιμότητας του σήματος αυτού και της μεγάλης, ενιαίας και ευρείας χρήσεώς του κατά τη διάρκεια μιας ιδιαίτερα μακράς περιόδου.
- 8 Η Klijsen ζητεί την απόρριψη αυτών των αιτημάτων με το αιτιολογικό ότι δεν υφίσταται κανένας κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ των δύο σημάτων. Προβάλλει ιδίως τον ισχυρισμό ότι δεν αποδείχθηκε ότι τα προϊόντα της Lloyd απολαύουν υψηλού βαθμού αναγνωρισιμότητας. Εξάλλου, τα προϊόντα αυτά δεν έχουν κοινά χαρακτηριστικά με τα δικά της, δεδομένου ότι η Lloyd δεν αναπτύσσει ιδιαίτερη δραστηριότητα στην αγορά ελαφρών υποδημάτων, ενώ η Klijsen παράγει αποκλειστικά προϊόντα αυτής της κατηγορίας. Τέλος, στον τομέα των υποδημάτων ο κίνδυνος συγχύσεως δεν υφίσταται σε ακουστικό επίπεδο, αλλά μόνο σε επίπεδο τυπογραφικής εμφανίσεως του σήματος.

- 9 Το αιτούν δικαστήριο, κρίνοντας ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία της οδηγίας, τόνισε μεταξύ άλλων ότι:
- Εν όψει της μέχρι σήμερα γερμανικής νομολογίας είναι πιθανή η αποδοχή κινδύνου συγχύσεως. Εντούτοις, έχει αμφιβολίες για το αν η νομολογία αυτή μπορεί να διατηρηθεί μετά την έκδοση της οδηγίας.
 - Επίπλέον, υπεισέρχεται κίνδυνος ακουστικής συγχύσεως.
 - Σύμφωνα με σφυγμομέτρηση που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 1995, ο βαθμός αναγνωρισιμότητας του σήματος Lloyd στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 14 έως 64 ετών ανέρχεται σε 36 %. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1996, το 10 % των ανδρών ηλικίας 14 ετών και άνω ανέφερε το σήμα Lloyd απαντώντας στο ερώτημα «Ποιες μάρκες ανδρικών υποδημάτων γνωρίζετε;».
 - Αμφιβάλλει για το αν ένας ιδιαίτερα διακριτικός χαρακτήρας, οφειλόμενος σε βαθμό αναγνωρισιμότητας 36 % μεταξύ των ενδιαφερομένων κύκλων, δικαιολογεί κίνδυνο συγχύσεως, έστω και αν ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος συσχέτισης. Αξίζει σχετικώς να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από σφυγμομέτρηση που πραγματοποιήθηκε το 1995, 33 σήματα υποδημάτων παρουσίαζαν βαθμό αναγνωρισιμότητας ανώτερο του 20 %, 13 από τα σήματα αυτά είχαν βαθμό αναγνωρισιμότητας πλέον του 40 % και 6 εξ αυτών έφθαναν ποσοστό ίσο ή ανώτερο του 70 %.
 - Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, στην προκειμένη περίπτωση, υφίσταται ταυτότητα προϊόντων, δεδομένου ότι τα προϊόντα και των δύο διαδίκων είναι τα υποδήματα και ότι η σύγχρονη τάση είναι η διεύρυνση του τομέα των εμπορευμάτων που διατίθενται με σήμα.

— Καίτοι τα όμοια σημεία ουδέποτε σχεδόν γίνονται αντιληπτά την ίδια στιγμή από τους αγοραστές υποδημάτων, δεν μπορεί να ληφθεί ένας «αφηρημένος αγοραστής» ως υπόδειγμα για την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως.

10 Βάσει αυτών των παρατηρήσεων το Landgericht München I αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- « 1) Επαρκεί για τη δημιουργία κινδύνου συγχύσεως λόγω ομοιότητας του σημείου με το σήμα και ταυτότητας των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών που υποδηλώνει το σήμα και το σημείο, όταν τόσο το σήμα όσο και το σημείο αποτελούνται από μία μόνο συλλαβή, είναι ακουστικώς όμοια, τόσο στην αρχή όσο και αναφορικά με τον μοναδικό συνδυασμό φωνηέντων, το δε μοναδικό τελικό σύμφωνο του σήματος αποδίδεται στο σήμα κατά τρόπο παρόμοιο (t αντί d) μέσω συνδυασμού τριών συμφώνων περιλαμβανομένου του τελικού s: συγκεκριμένα: συγκρούονται οι ονομασίες Lloyd και Loint's προκειμένου περί υποδημάτων;
- 2) Ποια είναι η σημασία που πρέπει να αποδοθεί στο πλαίσιο αυτό στο γράμμα της οδηγίας κατά το οποίο ο κίνδυνος συγχύσεως περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισης του σημείου με το σήμα;
- 3) Όταν ένα διακριτικό αναγνωρίζεται από το 10 % των ενδιαφερομένων εμπορικών κύκλων μπορεί να θεωρηθεί ότι αποκτά ιδιαίτερη διακριτική ισχύ και επομένως δικαιούται μια διευρυμένη ουσιαστική προστασία;

Συμβαίνει αυτό όταν ο βαθμός αναγνωρίσεως ανέρχεται σε 36 %;

Μια τόσο διευρυμένη προστασία θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, αν βέβαια η απάντηση του Δικαστηρίου σ' αυτό είναι αρνητική;

4) Μπορεί να θεωρηθεί ότι ένα σήμα έχει ιδιαίτερη διακριτική ισχύ όταν δεν περιέχει περιγραφικά στοιχεία;»

11 Επιβάλλεται αρχικώς να υπομνηστεί, όπως έπραξε και ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 8 έως 13 των προτάσεών του, η πάγια νομολογία η σχετική με την κατανομή αρμοδιοτήτων που προβλέπει το άρθρο 177 της Συνθήκης, δυνάμει του οποίου ο ρόλος του Δικαστηρίου περιορίζεται στο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο τα αναγκαία για την επίλυση της εκκρεμούσας ενώπιόν του διαφοράς ερμηνευτικά στοιχεία, ενώ επαφίεται στο εθνικό δικαστήριο η εφαρμογή των ερμηνευμένων από το Δικαστήριο κανόνων στα πραγματικά περιστατικά της οικείας υποθέσεως (βλ., σχετικώς, απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1990, *Shipping and Forwarding Enterprise Safe*, C-320/88, Συλλογή 1990, σ. I-285, σκέψη 11). Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί επί του ζητήματος αν υφίσταται μεταξύ των δύο σημάτων περί των οποίων πρόκειται στην κύρια δίκη κίνδυνος συγχύσεως κατά την έννοια της οδηγίας.

12 Επομένως, με τα ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το εθνικό δικαστήριο θέτει στο Δικαστήριο ερμηνευτικά ζητήματα αναφορικά

— με τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να εκτιμηθεί ο κίνδυνος συγχύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας·

— με τη σημασία που έχει το γράμμα της οδηγίας, κατά το οποίο ο κίνδυνος συγχύσεως περιλαμβάνει και τον «κίνδυνο συσχέτισης» με το προγενέστερο σήμα, και

- με τις συνέπειες που πρέπει να γίνει δεκτό ότι έχει, όσον αφορά την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως, το γεγονός ότι είναι ισχυρός ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος.
- 13 Σχετικώς, το εθνικό δικαστήριο θέτει, αφενός, το ζήτημα αν μπορεί να στηριχθεί κίνδυνος συγχύσεως επί της ακουστικής και μόνον ομοιότητας των σημάτων και, αφετέρου, αν αρκεί το γεγονός και μόνον ότι ένα σήμα δεν περιλαμβάνει περιγραφικά στοιχεία αρκεί προκειμένου να του αναγνωριστει υπέρτερος διακριτικός χαρακτήρας.
- 14 Η Lloyd προτείνει, ουσιαστικώς, να δοθεί καταφατική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα. Προσθέτει ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί ένας ιδιαίτερος διακριτικός χαρακτήρας, δεν απαιτείται η σχηματική αναφορά σε ποσοστά αναγνωρισιμότητας προκύπτοντα από σφυγμομετρήσεις. Η αποδοχή ιδιαίτερου διακριτικού χαρακτήρα εξαρτάται, αντιθέτως, από την ποιοτική εκτίμηση όλων των στοιχείων που συνιστούν τη φήμη ενός σήματος, περιλαμβανομένου του αρχικού βαθμού διακριτικού χαρακτήρα, της διάρκειας και της σημασίας της χρήσεώς του, της εικόνας ποιότητας που οι οικείοι κύκλοι αποδίδουν στο σήμα, καθώς και του βαθμού αναγνωρισιμότητας του σήματος αυτού. Εξάλλου, κατά την άποψή της, ένα σήμα που δεν περιλαμβάνει περιγραφικά στοιχεία ενέχει αφεαυτού μεγαλύτερο διακριτικό χαρακτήρα από τα σήματα που έχουν έναν ασθενέστερο διακριτικό χαρακτήρα ή υπόκεινται σε μια μεγαλύτερη ανάγκη διαθεσιμότητας, δεδομένου ότι το ζήτημα της ομοιότητας των προϊόντων είναι σημαντικό για τον καθορισμό του κινδύνου συγχύσεως.
- 15 Η Klijsen υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη ένας μεμονωμένος συνδυασμός φωνηέντων, αλλά η συνολική εντύπωση που προξενούν τα δύο σήματα, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών παραγόντων της παρούσας υπόθεσης, ιδίως δε της συγκεκριμένης συνύπαρξης των δύο σημάτων στην αγορά. Κατά την άποψή της, οι οικείοι κύκλοι έχουν μία οπτική αντίληψη των σημάτων, ενώ τα υποδήματα αγοράζονται κατόπιν δοκιμής. Η συγκεκριμένη κατάσταση που χαρακτηρίζει την αγορά υποδημάτων αποκλείει τον κίνδυνο συγχύσεως εκ μέρους ενός προσεκτικού και ευλόγως ενημερωμένου καταναλωτή. Η αποδοχή ειδικού διακριτικού χαρακτήρα δεν μπορεί να στηριχθεί αποκλειστικώς επί ενός αορίστως οριζόμενου βαθμού αναγνωρισιμότητας. Αντιθέτως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των παραγόντων που συγκεκριμένα χαρακτηρίζουν τα αντίστοιχα σήματα. Το γεγονός και μόνον ότι ένα σήμα στερείται περιγραφικών στοιχείων δεν αρκεί προκειμένου να του αποδοθεί υπέρτερος διακριτικός χαρακτήρας.

- 16 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να καθορίσει αν οι ονομασίες Lloyd και Loit's που χρησιμοποιούνται για υποδήματα είναι σε επαρκή βαθμό όμοιες από ακουστικής απόψεως ώστε να δημιουργούν κίνδυνο συγχύσεως. Αναφερόμενη στην απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL (Συλλογή 1997, σ. I-6191, σκέψεις 22 και 23), η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας δεν εξαρτάται αποκλειστικώς από το ζήτημα της ομοιότητας των σημάτων από ακουστικής απόψεως. Εξάλλου, υποστηρίζει ότι ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος δεν συνδέεται μόνον με την έκταση της φήμης του, αλλά πρέπει να εκτιμάται επίσης ανάλογα με το αν και κατά πόσον τα συστατικά του είναι περιγραφικής φύσεως και περιέχουν λίγα μόνο στοιχεία φαντασίας.
- 17 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, συνιστά κίνδυνο συγχύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, ο κίνδυνος να πιστέψει το κοινό ότι τα σχετικά προϊόντα ή υπηρεσίες προέρχονται από την ίδια επιχείρηση ή, ενδεχομένως, από συνδεδεμένες μεταξύ τους οικονομικώς επιχειρήσεις (βλ., σχετικώς, αποφάσεις SABEL, προαναφερθείσα, σκέψεις 16 έως 18, και της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Canon, C-39/97, Συλλογή 1998, σ. I-5507, σκέψη 29). Από το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', προκύπτει ότι η έννοια του κινδύνου της συσχέτισης δεν συνιστά εναλλακτική έννοια σε σχέση με την έννοια του κινδύνου συγχύσεως, αλλά σκοπεί στη διευκρίνιση της εκτάσεώς της (βλ., σχετικώς, απόφαση SABEL, προαναφερθείσα, σκέψεις 18 και 19).
- 18 Κατά την ίδια νομολογία, η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως στο πνεύμα του κοινού πρέπει να εκτιμάται συνολικώς, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών παραγόντων της συγκεκριμένης υποθέσεως (βλ., σχετικώς, απόφαση SABEL, προαναφερθείσα, σκέψη 22).
- 19 Αυτή η συνολική εκτίμηση συνεπάγεται κάποια αλληλοεξάρτηση των λαμβανομένων υπόψη παραγόντων και, ιδίως, την ομοιότητα των σημάτων καθώς και την ομοιότητα των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών. Έτσι, μια ελαφρά ομοιότητα μεταξύ των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών μπορεί να αντισταθμίζεται από μια έντονη ομοιότητα μεταξύ των σημάτων και αντιστρόφως. Πράγματι, η αλληλεξάρτηση των παραγόντων αυτών εκφράζεται στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητο η έννοια της ομοιότητας να ερμηνεύεται σε σχέση με τον κίνδυνο συγχύσεως του οποίου η εκτίμηση, αυτή καθεαυτή, εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το κατά πόσον είναι

γνωστό το σήμα στην αγορά και από τον βαθμό ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου καθώς και μεταξύ των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Canon, σκέψη 17).

- 20 Εξάλλου, δεδομένου ότι ο κίνδυνος συγχύσεως είναι τόσο μεγαλύτερος όσο αποδεικνύεται σημαντικός ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενεστέρου σήματος (προαναφερθείσα απόφαση SABEL, σκέψη 24), τα σήματα με ισχυρό διακριτικό χαρακτήρα, είτε από την ίδια τους τη φύση είτε λόγω του ότι είναι γνωστά στην αγορά, απολαύουν προστασίας μεγαλύτερης απ' ό,τι εκείνα των οποίων ο διακριτικός χαρακτήρας είναι ασθενέστερος (προαναφερθείσα απόφαση Canon, σκέψη 18).
- 21 Συνεπώς, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, μπορεί να υπάρξει κίνδυνος συγχύσεως, παρά τον μικρό βαθμό ομοιότητας μεταξύ των σημάτων, στην περίπτωση που η ομοιότητα των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών είναι μεγάλη, ο δε διακριτικός χαρακτήρας του προγενεστέρου σήματος είναι ισχυρός (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση Canon, σκέψη 19).
- 22 Προκειμένου να διαπιστωθεί ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος και, κατά συνέπεια, να εκτιμηθεί αν αυτό έχει αυξημένο διακριτικό χαρακτήρα, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει σφαιρικά την ικανότητα, κατά το μάλλον ή ήττον μεγάλη, του σήματος να εξατομικεύει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία καταχωρίστηκε ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες από τα αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων (βλ., σχετικώς, απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-108/97 και C-109/97, Windsurfing Chiemsee, Συλλογή 1999, σ. I-2779, σκέψη 49).
- 23 Για την εκτίμηση αυτή, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, οι εσωτερικές ιδιότητες του σήματος, περιλαμβανομένου του αν στερείται ή όχι οποιουδήποτε περιγραφικού στοιχείου των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία έχει καταχωριστεί, το μερίδιο της αγοράς που αναλογεί στο σήμα, η ένταση, η γεωγραφική έκταση και η διάρκεια της χρήσεως του σήματος αυτού, το μέγεθος των επενδύσεων στις οποίες έχει προβεί η επιχείρηση για την προώθησή του, το ποσοστό των ενδιαφερομένων κύκλων που αναγνωρίζει, χάρη στο σήμα, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση, καθώς και τις δηλώσεις των εμπορικών και βιομηχανικών

επιμελητηρίων ή άλλων επαγγελματικών ενώσεων (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Windsurfing Chiemsee, σκέψη 51).

- 24 Επομένως, δεν μπορεί να καθοριστεί κατά γενικό τρόπο, διά της προσφυγής επί παραδείγματι σε συγκεκριμένα ποσοστά σχετικά με τον βαθμό αναγνωρισιμότητας του σήματος μεταξύ των ενδιαφερομένων κύκλων, τότε ένα σήμα έχει ισχυρό διακριτικό χαρακτήρα (βλ. σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση Windsurfing Chiemsee, σκέψη 52).
- 25 Εξάλλου, η συνολική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως πρέπει, όσον αφορά την οπτική, ακουστική ή εννοιολογική ομοιότητα των εξεταζομένων σημάτων, να στηρίζεται στη συνολική εντύπωση που προκαλούν τα σήματα, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των διακριτικών και κυρίαρχων στοιχείων τους. Συγκεκριμένα, από το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, κατά την οποία «(...) υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού (...)», προκύπτει ότι ο τρόπος με τον οποίο ο μέσος καταναλωτής του επίμαχου είδους προϊόντος ή υπηρεσίας προσλαμβάνει τα σήματα έχει καθοριστική σημασία για την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως. Ο μέσος καταναλωτής όμως προσλαμβάνει συνήθως ένα σήμα ως μία ολότητα και δεν επιδίδεται σε εξέταση των διαφόρων λεπτομερειών του (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση SABEL, σκέψη 23).
- 26 Στο πλαίσιο της συνολικής αυτής εκτιμήσεως ο μέσος καταναλωτής της αντίστοιχης κατηγορίας προϊόντων θεωρείται ότι έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (βλ., σχετικώς, απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tusky, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψη 31). Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη το στοιχείο ότι ο μέσος καταναλωτής σπανίως έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε άμεση σύγκριση των διαφόρων σημάτων, αλλά ότι είναι αναγκασμένος να εμπιστεύεται στην ατελή εικόνα που έχει συγκεράσει στη μνήμη του. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το στοιχείο ότι το επίπεδο της προσοχής του μέσου καταναλωτή είναι δυνατόν να μεταβάλλεται αναλόγως της κατηγορίας των αντίστοιχων προϊόντων ή υπηρεσιών.
- 27 Προς εκτίμηση του βαθμού ομοιότητας μεταξύ των οικείων σημάτων, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να προσδιορίσει τον βαθμό της οπτικής, ακουστικής και

ουσιαστικής ομοιότητας και να εκτιμήσει, ενδεχομένως, τη σημασία που πρέπει να αποδοθεί στα διάφορα αυτά στοιχεία, λαμβάνοντας υπόψη την κατηγορία των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών και τις συνθήκες υπό τις οποίες διατέθηκαν στην αγορά.

28. Εν όψει των ανωτέρω, επιβάλλεται να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα η απάντηση ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η ακουστική και μόνον ομοιότητα σημάτων μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας. Όσο μεγαλύτερη είναι η ομοιότητα των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών και όσο ισχυρότερος είναι ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενέστερου σήματος, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος συγχύσεως. Προκειμένου να καθορισθεί ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος και, επομένως, να εκτιμηθεί αν αυτό έχει αυξημένο διακριτικό χαρακτήρα, πρέπει να εκτιμάται συνολικώς η κατά το μάλλον ή ήττον ικανότητα του σήματος να εξατομικεύει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωριστεί ως προερχόμενα από μια ορισμένη επιχείρηση και, επομένως, να διακρίνει αυτά τα προϊόντα ή υπηρεσίες από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτής της εκτιμήσεως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία και, ιδίως, οι εσωτερικές ιδιότητες του σήματος, περιλαμβανομένου του αν αυτό στερείται ή όχι κάθε περιγραφικού στοιχείου των προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωριστεί. Δεν μπορεί να καθορισθεί κατά γενικό τρόπο, για παράδειγμα διά της προσφυγής σε ορισμένα ποσοστά όσον αφορά τον βαθμό αναγνωρισιμότητας του σήματος μεταξύ των οικείων κύκλων, πότε ένα σήμα έχει ισχυρό διακριτικό χαρακτήρα.

Επί των δικαστικών εξόδων

29. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 11ης Σεπτεμβρίου 1997 το Landgericht München I, αποφαινεται:

Δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η ακουστική και μόνο ομοιότητα σημάτων μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων. Όσο μεγαλύτερη είναι η ομοιότητα των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών και όσο ισχυρότερος είναι ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενέστερου σήματος, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος συγχύσεως. Προκειμένου να καθορισθεί ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος και, επομένως, να εκτιμηθεί αν αυτό έχει αυξημένο διακριτικό χαρακτήρα, πρέπει να εκτιμάται συνολικώς η κατά το μάλλον ή ήττον δυνατότητα του σήματος να εξατομικεύει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί ως προερχόμενα από μια ορισμένη επιχείρηση και, επομένως, να διακρίνει αυτά τα προϊόντα ή υπηρεσίες από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτής της εκτιμήσεως πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία και, ιδίως, οι εσωτερικές ιδιότητες του σήματος, περιλαμβανομένου του αν αυτό στερείται ή όχι κάθε περιγραφικού στοιχείου των προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωρισθεί. Δεν μπορεί να καθορισθεί κατά γενικό τρόπο, για παράδειγμα διά της προσφυγής σε ορισμένα ποσοστά όσον αφορά τον βαθμό αναγνωρισιμότητας του σήματος μεταξύ των οικείων κύκλων, τότε ένα σήμα έχει ισχυρό διακριτικό χαρακτήρα.

Kapteyn

Puissochet

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Edward

Sevón

Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Ιουνίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias